

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGÁRA KÉSZÜLŐ DIÁKOK MUNKAERŐPIACI ATTITÚDJEI

Kutatási jelentés
Székelyudvarhely, 2018

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

REGA Régiókutató Egyesület

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGÁRA KÉSZÜLŐ DIÁKOK MUNKAERŐPIACI ATTITÚDJEI

– kutatási jelentés –

Székelyudvarhely

2018. június

A KUTATÁS MEGRENDELŐJE ÉS TULAJDONOSA:

Nemzetstratégiai Kutatóintézet, Budapest

Orbán Balázs Intézet

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:

Dr. Geréb László

A KUTATÁSBAN RÉSZT VETTEK:

Veres Hanga-Katalin vezető kutató

Dr. Geréb László

Balázs Ildikó

Pálfi Kinga

SZÖVEGGONDOZÁS:

Szabó Attila

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető.....	4
1. A kutatás	5
2. A minta.....	5
3. Az érettségi oklevél és a középiskola	7
4. Pályaválasztás	9
5. Példakép.....	10
6. A tanulók és a munkaerőpiac	11
6.1. Foglalkozás, munkába állás	11
6.2. Továbbtanulás vagy munka?.....	12
6.3. Továbbtanulás	13
6.4. Munkába állás rögtön az érettségi után.....	20
7. Munkához való viszonyulás.....	22
Összegzés, következtetések	29
Melléklet: A kérdőív	32

BEVEZETŐ

A nyugdíjkorhatárhoz közel kerülő szülők, nagyszülők beszélgetéseinek egyre gyakoribb beszédtemája, hogy vajon a jelen kor fiatal generációja képes lesz-e a néhány év múlva nyugdíjba menő generációt eltartani, munkájukkal az idősebb generáció nyugdíját kidolgozni.

A nyugdíjrendszerek különbözőségének okán ennek a kérdésnek nem minden országban van relevanciája, azonban a romániai vegyes finanszírozású társadalombiztosítási rendszer (felosztó-kirovó és várományfedezeti rendszerek együttes működtetése) már jogossá teszi az egyszerű emberek aggodalmát az öregségi ellátásukra vonatkozóan.

Jelen kutatásunkban nem megyünk el a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának mélységi vizsgálatáig, hanem inkább annak a legelső mondatban említett emberi oldalát próbáljuk körüljárni: hogyan is viszonyulnak a 2018-ban érettségi előtt álló diákok a munkához.

A székelyföldi, érettségi előtt álló fiatalok számára szervezett felkészítőn részt vevő diákok közül több mint ötszázat kérdeztünk meg arra vonatkozóan, hogy miként tervezik az érettségi utáni jövőjüket, ki szeretne továbbtanulni, ki állna azonnal munkába. Ugyanakkor a továbbtanulók esetében is vizsgáltuk, hogy az egyetem elvégzése után milyen szándékaik vannak a munkaerőpiacon. Fontosnak éreztük megismerni a szülőföldön való munkavállalási hajlandóságot, azt, hogy a fiatalok itt, Székelyföldön, vagy romániai nagyvárosban, esetleg külföldön dolgoznának szívesebben. Természetesen az ezen döntések mögötti befolyásoló tényezőkre is rákérdeztünk. Kíváncsiak voltunk arra is, hogy egy mostani 18 éves diák milyennek képzei el az ideális munkahelyet, milyennek látja a jó főnököt, illetve hogy milyen ismervei vannak a jó alkalmazottaknak.

Érdekes és sokatmondó eredmények születtek a felmérésből, amelyek hasznosak lehetnek az ezt a területet befolyásoló döntéshozók számára is.

A kutatócsoport nevében:

dr. Geréb László

1. A KUTATÁS

A székelyudvarhelyi REGA Régiókutató Egyesület felmérést végzett a Nemzetstratégiai Kutatóintézet és MÜTF Oktatási Központ által közösen szervezett érettségi felkészítő programban részt vevő diákok körében, azzal a céllal, hogy feltárja a mostani 18-19 évesek munkaerőpiaci attitűdjeit. Felmértük, hogy milyen terveik vannak az érettségi vizsgát követően, van-e szándékukban továbbtanulni, ha igen, milyen területen, mikorra tervezik az első teljes munkaidős munkavállalást és milyen szempontok alapján esik egy bizonyos munkahelyre a választásuk. A vizsgálat célja az volt, hogy feltárja, a munka előtt álló fiatalok hogyan viszonyulnak a munkához, valamint a munkahelyhez a jövedelem, a lokalizáció vagy a személyükre gyakorolt hatását illetően. Szerettük volna megtudni, hogy mi az, ami számukra fontos tényező, mi az, ami kevésbé játszik szerepet munkahelyválasztás esetén, milyen a jó vagy rossz főnök, vagy munkakörnyezet.

A kutatás survey módszerrel történt. A diákok egy 30 kérdésből álló online kérdőívet töltöttek ki, feleletválasztós, illetve nyílt kérdésekre válaszolva. Az adatfelvétel 2018 áprilisában és májusában történt.

2. A MINTA

A felkészítő programba a diákok egy szelekciót követően kerülnek be, melynek lényege, hogy kiszűrésre kerüljenek a nagyon kevés ismerettel rendelkezők, akik nehezebben felzárkóztathatóak, illetve a kellően felkészültek, akiknek nem szükségszerű a felkészítő. Így a programban részt vevő diákok egy „közepes” tudásszinttel jellemezhető tanulói csoport volt, ennek alapján a kutatás nem tekinthető reprezentatívnak.

A kutatásban 548 tanuló vett részt, amely a felkészítői programban részt vevő diákok közel kilencven százaléka, így rájuk vonatkoztatva a kutatás reprezentatív és megbízható eredményekkel szolgál.

Az 1. sz. táblázat összefoglalja azt, hogy a 13 városból, ahol folyik a program, milyen arányban vettek részt a kutatásban a tanulók.

	Település	Összes résztvevő	Válaszadók	Válaszadók aránya (%)
1	Barót	26	16	61,54%
2	Csíkszereda	122	109	89,34%
3	Gyergyóalfalu	11	11	100%
4	Gyergyószentmiklós	99	99	100%
5	Kézdivásárhely	64	32	50%
6	Kovászna	18	17	94,44%
7	Maroshévíz	10	9	90%
8	Nagyszalonta	45	45	100%
9	Sepsiszentgyörgy	46	46	100%
10	Székelyudvarhely	87	85	97,70%
11	Székelykeresztúr	51	42	82,35%
12	Szentegyháza	14	14	100%
13	Szováta	24	23	95,83%
	Összesen	617	548	88,82%

*1. táblázat: A kutatásban részt vett tanulók település szerinti eloszlása (eset, %)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján*

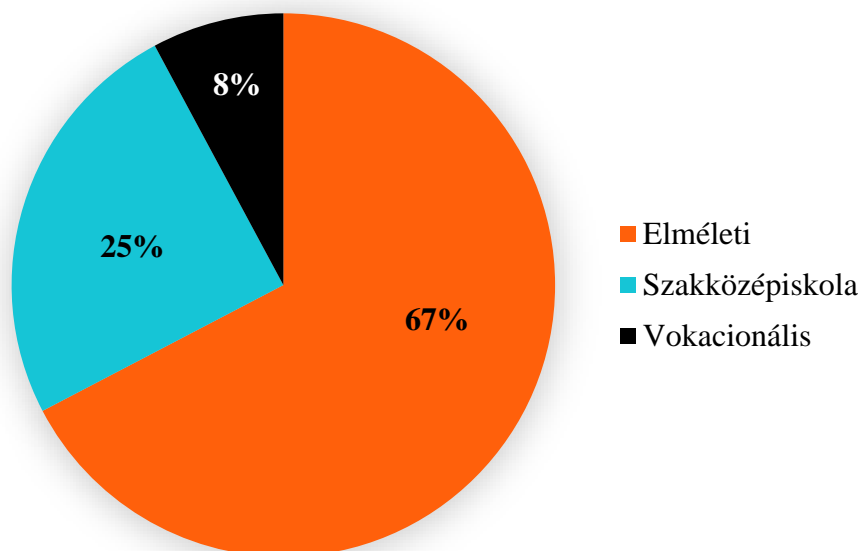
A válaszadók nagyobb arányban lányok (327 fő, 60%), mint fiúk (221 fő, 40%). Állandó lakhely tekintetében közel hétszázalékos az eltérés a városok javára, így a válaszadók 53%-a él városi környezetben, míg 47% állandó lakhelye falun van.

Iskola, illetve profil szempontjából a válaszadók abszolút többsége (67%) elméleti osztályba¹ jár, egynegyedük szakosztályba² és 8%-uk vokacionális³ képzésben vesz részt.

¹ Matematika-informatika, Természettudományok, Biológia-kémia, Filológia, Társadalomtudományok, Humántudományok

² Állategészségügyi technikus, CNC-gépkezelő technikus, Elektronika-automatizálás, Élelmiszeripari, Gasztronómia, Gazdasági technikus, Képvágó és szövegszerkesztő technikus, Kereskedelem-könyvelés, Turisztika, Turizmus és közéleti szervezés. Mechatronika, Rendezvényszervező, Műszaki rajzoló, Vegyészlaboráns

³ Óvó- és tanítóképző, Zeneművészet, Képzőművészet, Teológia

1. ábra: A tanulók osztályprofil szerinti eloszlása (%)

Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

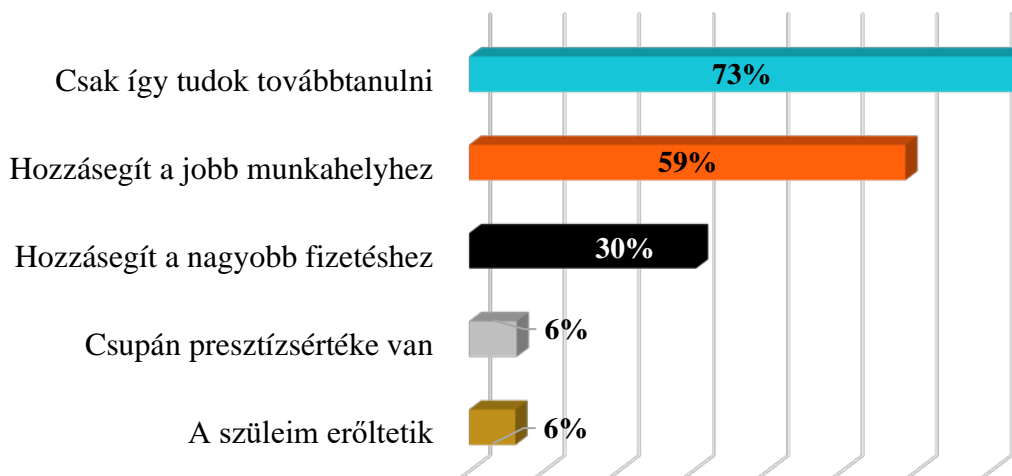
3. AZ ÉRETTSÉGI OKLEVÉL ÉS A KÖZÉPISKOLA

Arról kérdeztük a diákokat, hogy véleményük szerint mihez ad lehetőséget az érettségi oklevél, valamint a jelenlegi tudásuk mennyire használható a munkaerőpiacon.

A kérdésre a megadott öt válaszlehetőség közül többet is megjelölhettek a válaszadók. A legtöbben, 274 fő egy választ jelölt meg, 150 fő két választ, 117 fő három választ adott az érettségi szükségszerűségére és 13 személy négy vagy öt választ jelölt meg.

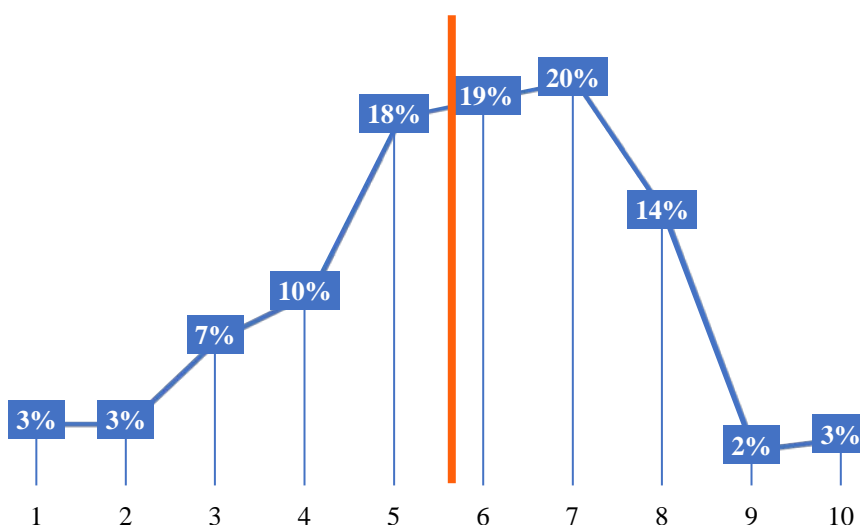
A válaszadók közül a legtöbben – közel háromnegyedük (73%) – úgy vélekednek, hogy az érettségi oklevél a továbbtanulás feltétele, azért is van rá szükségük. A második haszna az oklevélnek – amit több mint fele a válaszadóknak megjelölt (58%) –, hogy hozzásegít egy jobb munkahelyhez. Kevesebb mint egyharmada a diákoknak (30%) véli úgy, hogy az érettségi diploma feltétele a magasabb fizetésnek. Mivel a későbbiekben kiderül, hogy a tanulók jó része tovább kíván tanulni, ez utóbbi úgy is értelmezhető, hogy az érettségi kevés a magasabb fizetéshez, és nem úgy, hogy anélkül is elérhető egy jobb bérezés. Hasonló arányban vélték úgy, hogy az érettségi oklevél csupán egy papír, minden más haszon nélkül, valamint, hogy inkább a szülők ragaszkodnak hozzá, azért kell megszerezni.

További négy válaszadó még a következő hasznokat nevezte meg: „*hozzásegít az álmaim megvalósításához!*”, „*jobban értékelnek, több lehetőségem lesz a jövőben*”, „*lehetőségeket ad, pl. pályázatokhoz*”, vagy „*érettségi oklevél nélkül nincs, amit kezdeni, mindenhova kötelező*”.

2. ábra: Az érettségi oklevél haszna (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy az érettségi vizsga előtt álló diákok hogyan ítélik meg, a mostani tudásszintjük, amelyet a négy év középiskolai képzésük során szereztek, mennyire elegendő a munkaerőpiacon. Az 1 és 10 közötti osztályzatok alapján a diákok átlagban 5,74-re értékelik a jelenlegi tudásuk erősségét a munkaerőpiacon. A legtöbb diák 7-es (111 fő), majd 6-os (106 fő) és 5-ös (101 fő) értékelést adott. Teljes mértékben megfelelőnek csupán 3% tartotta és ugyanilyen arányban voltak azok, akik meglátása szerint semmire nem elegendő és egyáltalán nem tudnának elhelyezkedni a megszerzett tudással.

3. ábra: A középiskolai tudással való érvényesülés mértéke a munkaerőpiacon (1-10 skálán, %)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

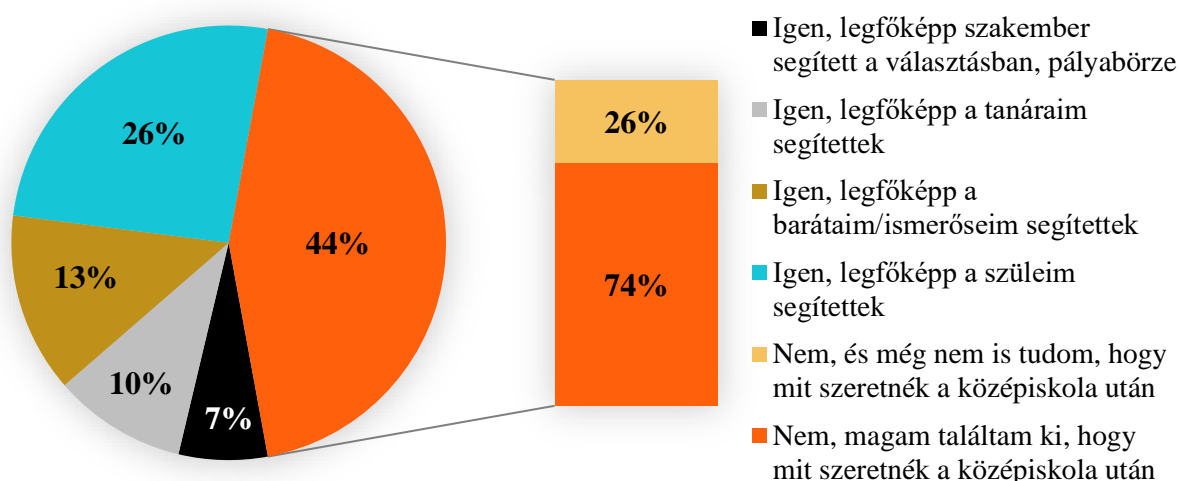
4. PÁLYAVÁLASZTÁS

A diákokat megkérdeztük, kaptak-e pályaválasztási tanácsokat, amelyek segítségükre voltak abban, hogy könnyebben tudjanak döntést hozni, hogy milyen céljaik legyenek a középiskolai tanulmányok befejeztével. A válaszok alapján elmondható, hogy a tanulók majdnem fele (44%) nem kapott segítséget a pályaorientációhoz.

A diákok válaszaiból az is kitűnik, hogy akik kaptak útmutatást a döntésükhöz, azokat elsősorban a szüleik látták el tanáccsal (26%), majd a barátok és az ismerősök voltak befolyással rájuk (13%). A pedagógusok az esetek egytizedében járultak hozzá a diákok pályaválasztásához, és csupán 7% az erre szakosodott szakemberek aránya, vagy egy pályabörze meglátogatása.

Azok közül, akik nem kaptak segítséget a pályaválasztási döntésben, egynegyede még nem is tudja, hogy mit szeretne tenni a középiskola befejeztével, háromnegyede (az összes válaszadó egyharmada) pedig maga döntötte el – minden külső segítség nélkül –, hogyan folytatja az életét az érettségit követően.

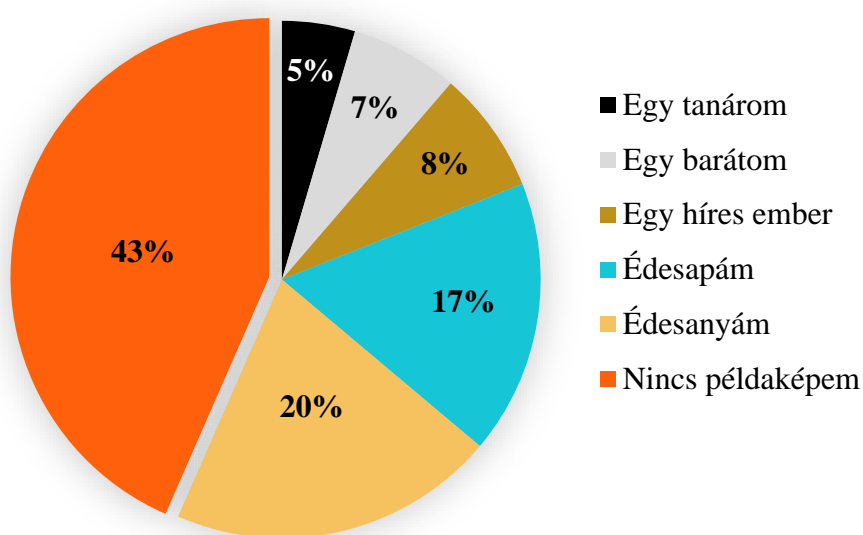
Egy százalék alatt van azok aránya, akik bár kaptak pályaválasztási tanácsot, még nem tudtak dönteni.

4. ábra: Pályaválasztási tanácsok forrása (%)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

5. PÉLDAKÉP

A diákok majdnem felének (43%) nincs példaképe, ezt az opciót a lányok nagyobb arányban választották. A legtöbben az édesanyjukat jelölték meg követendő példaként, ez esetben értelemszerűen a lányok domináltak. A második helyen az édesapa áll, akit a fiúk választottak nagyobb arányban. A diákok hét százalékának egy híres ember a példaképe, amit szintén inkább a fiúk jelöltek meg nagyobb arányban, ezt követi egy barát, majd egy tanár mint példakép.

5. ábra: A diákok példaképei (%)

Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

A fiúk nagyobb hányada a híres ember tekintetében sportolót nevezett meg példaképének, ezt követték az üzletemberek, majd a művészek (színész, zenész, költő), műsorvezetők, e-sportolók⁴, professzorok, motivációs előadók és katonák.

A lányok is nagyobb arányban férfi példaképet neveztek meg, elsősorban művészeket (zenész, színész, író, költő), de volt divattervező, modell, közösségimédia-sztár, természetgyógyász, sportoló és üzletember.

⁴ „Az elektronikus sport (röviden e-sport) résztvevői professzionális módon, versenyszerűen foglalkoznak az egyes videojátékokkal, ebből fakadóan a játékos megjelölés mellett e-sportolónak is nevezik őket. Lényegében eszközként tekintenek a videojátékokra, ellentétben azokkal, akik elsősorban szórakozás céljából ragadnak egeret és klaviatúrát. Mára önálló iparágga fejlődött az egykori szubkultúra, ahol a kiemelkedő játékosok megélhetésükért zongoráznak a billentyűzeten.” Forrás: <https://esportmilla.hu/esport/>

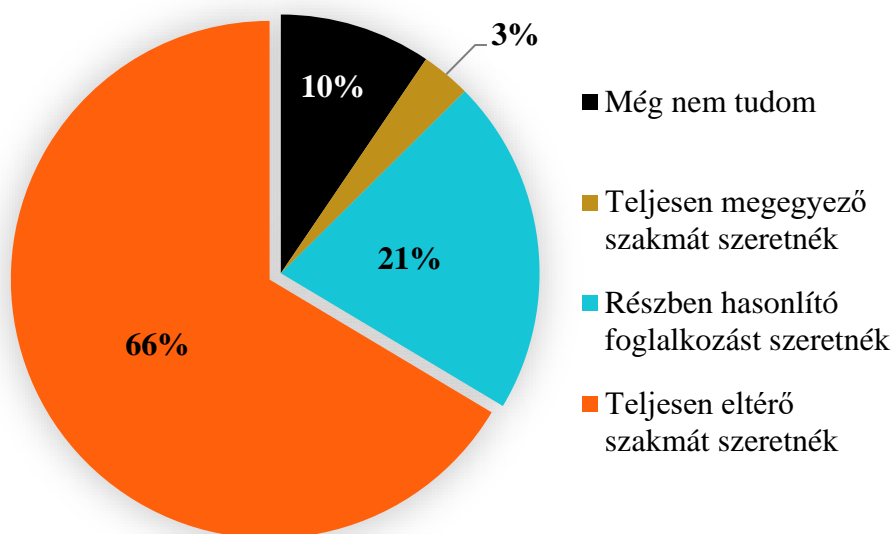
6. A TANULÓK ÉS A MUNKAERŐPIAC

A továbbiakban a tanulók foglalkozásválasztását, továbbtanulási terveit, a munkába állásukat, a munkahellyel kapcsolatos elképzeléseit vizsgáltuk.

6.1. FOGLALKOZÁS, MUNKÁBA ÁLLÁS

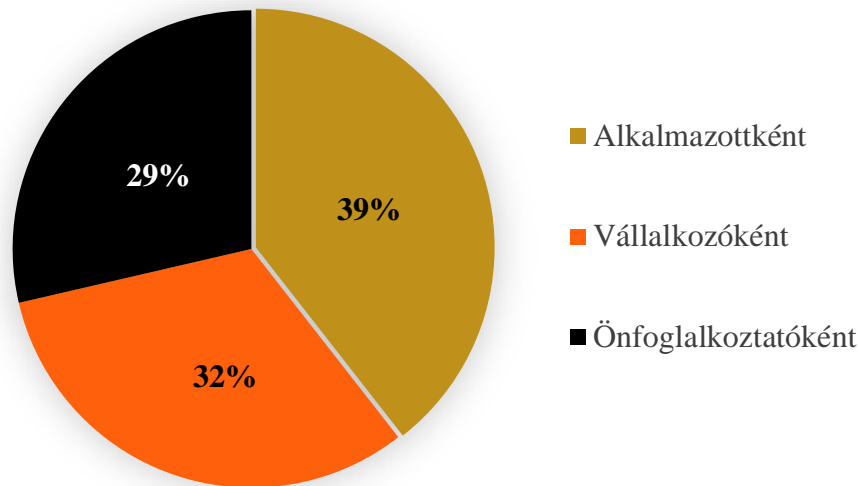
Elsőként arra voltunk kíváncsiak, hogy a tanulók szüleikhez képest milyen foglalkozást szeretnének maguknak. A válaszadók kétharmada szüleitől teljesen eltérő szakmát, míg egyötödük csak részben hasonlító foglalkozást szeretne magának, csupán három százalék az, aki teljes mértékben olyan szakmát képzel el magának, mint a szüleié, illetve egytizedének még nincs semmilyen konkrét elképzelése erre vonatkozóan.

Ha a város-falu tekintetében vizsgáljuk ezt a kérdést, akkor nincs eltérés a válaszokban, hiszen ugyanolyan arányban másolják le, illetve választanak eltérő foglalkozást a gyerekek a szüleikhez képest. Ha a nemek szerint hasonlítjuk össze, akkor a fiúk azok, akik nagyobb arányban választanának hasonló foglalkozást, és a lányok, akik nagyobb hányadban teljesen eltérőt.

6. ábra: A szülők foglalkozásának választási hajlandósága (%)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

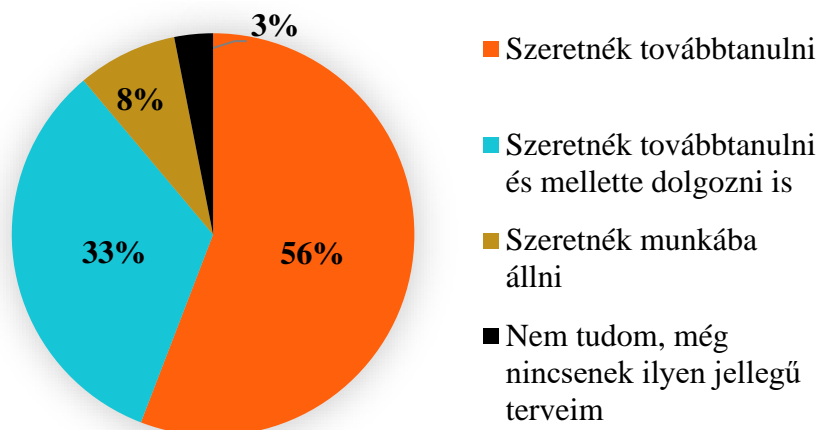
A jelenleg érettségi előtt álló tanulók 39%-a elsősorban alkalmazotti foglalkoztatási státuszban szeretne dolgozni, egyharmaduk pedig vállalkozóként (cégtulajdonos) képzei el a jövőjét és 29%-uk önfoglalkoztató (egyéni vállalkozó) szeretne lenni.

7. ábra: Munkavállalói státusz formája (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

6.2. TOVÁBBTANULÁS VAGY MUNKA?

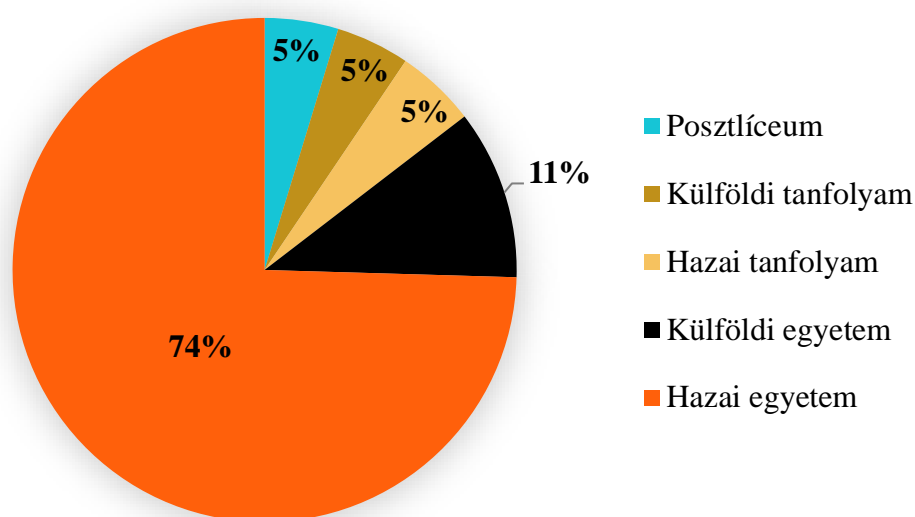
A diákok abszolút többsége a középiskolai tanulmányai után tovább szeretne tanulni. Ebből 56% csak tanulni szeretne, egyharmaduk párhuzamosan munkát is vállalna. A válaszadók kevesebb mint egytizede (8%) közvetlenül az érettségit követően munkába is szeretne állni, három százaléknak pedig még nincsenek ilyen jellegű tervei.

8. ábra: A középiskolai tanulmányok befejezte utáni tervek (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

6.3. TOVÁBBTANULÁS

A válaszadók közül összesen 487 fő válaszolta azt, hogy továbbtanulna középiskolai tanulmányai befejeztével. Ebből kétharmaduk (74,54%) valamelyik hazai egyetemre iratkozna be, egytizedük (10,88%) külföldi egyetemen tanulna tovább, őket követik azok, akik hazai tanfolyamon tanulnának szakmát (5,13%), majd azok, akik külföldi tanfolyamon vagy itthon posztliceumi képzésben (4,72%) tanulnának tovább.

9. ábra: A továbbtanulás tervezett formája (%)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Hazai egyetem

Mint fennebb már bemutatásra került (9. ábra), összesen 363 tanuló (74,54%) tervezi, hogy itthoni egyetemen folytatja tanulmányait.

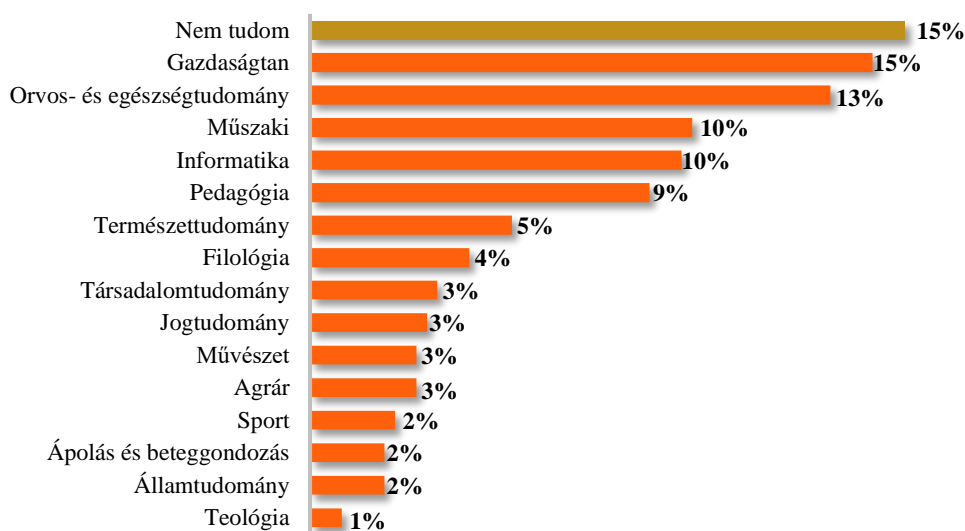
A tanulók a gazdasági jellegű szakokat részesítik előnyben, melyeket összesen 14,60%-uk választana. A második legkedveltebb ágazat az orvos- és egészségtudomány (13,50%), míg a harmadik a műszaki képzések (9,92%), ezeket közel egyenlő arányban az informatika (9,64%) és a pedagógia (8,82%) követi. A hatodik választott szakterület a természettudományok (5,23%), hetedik a filológia (4,13%), melyek már kissé leszakadnak az előzőktől. Ezt követik hasonló arányokban a társadalomtudományok (3,31%), jogtudomány (3,03%), agrár (2,75%) és művészet (2,75%). A sor legvégén a sport (2,20%), az ápolás és beteggondozás (1,93%), az államtudomány (1,93%) és a teológia áll (0,83%).

A diákok 15,43%-a még nem tudja, hogy milyen szakon szeretne továbbtanulni.

Szakterület	Szakok
Agrár	Agrármérnöki
	Állatorvosi
	Élelmiszeripari mérnök
	Erdészet
	Tájépítészet
Államtudomány	Rendőrakadémia
	Tűzoltó tiszti
Ápolás és beteggondozás	Gyógytorna
	Kinetoterápia
	Közegészségügy
	Táplálkozás- és diétetika
Filológia	Idegen nyelvek
	Bölcsészet
	Nyelv és irodalom
Gazdaságtan	Általános közgazdaságtan
	Bank és pénzügy
	Gazdasági informatika
	Humán erőforrás- menedzsment
	Logisztika
	Marketing
	Menedzsment
	Turisztika
	Vállalkozás-gazdaságtan
Informatika	Automatizálás és alkalmazott informatika
	Informatika
	Programozás
Jogtudomány	Jog
	Közigazgatás
Műszaki	Autómérnök
	Elektronika
	Építésmérnök
	Gépésmérnök
	Mechatronika
	Vegyésmérnök
Művészet	Fotó-film-média
	Filmművészet
	Színművészet
	Táncművészet
	Zeneművészet

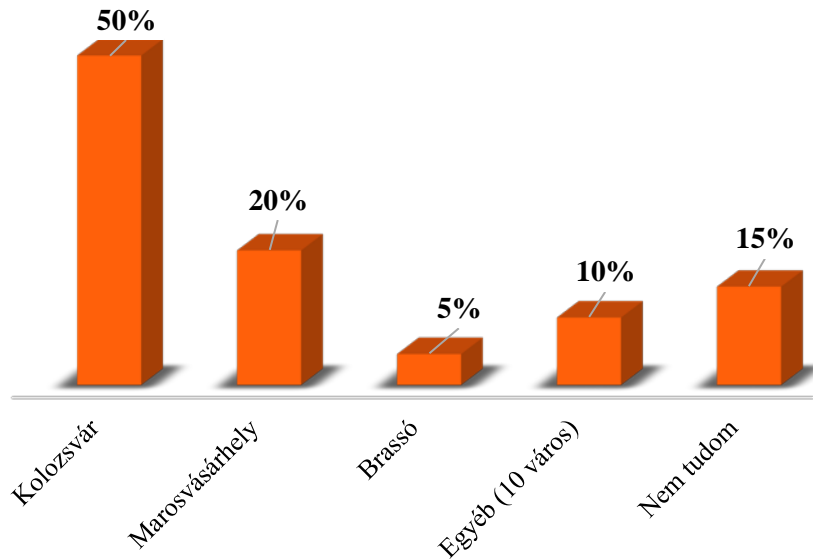
Orvos- és egészségtudomány	Általános orvosi
	Gyógyszerészeti
	Fogorvosi
	Fogtechnikusi
	Orvosi fizikus
Pedagógia	Gyógy pedagógia
	Óvó- és tanítónőképző
	Tanárképző
Sport	Sport és testnevelés
Társadalomtudomány	Kommunikáció
	Nemzetközi kapcsolatok
	Pszichológia
	Szociológia
	Történelem
Teológia	Teológia
Természettudomány	Biológia
	Fizika
	Földrajz
	Génebézészet
	Geológia
	Kémia
	Matematika
	Turizmus, földrajz

2. táblázat: Szakok csoportosítása a diákok válaszai alapján
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgoása alapján

10. ábra: A tanulók szakválasztási preferenciái hazai egyetemeken (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgoása alapján

A hazai egyetemre készülők fele (49,86%) Kolozsvárra menne továbbtanulni, ezt követi szignifikáns lemaradással Marosvásárhely (30,39%). A többi város preferáltsága tíz százalék alatti: Brassó (4,68%), Csíkszereda (2,48%), Székelyudvarhely, Nagyvárad, Bukarest (1,38%), Temesvár, Kézdivásárhely (1,10%), valamint egy százalék alatt van jelen Sepsiszentgyörgy, Nagyszalonta, Gyulafehérvár és Câmpina.

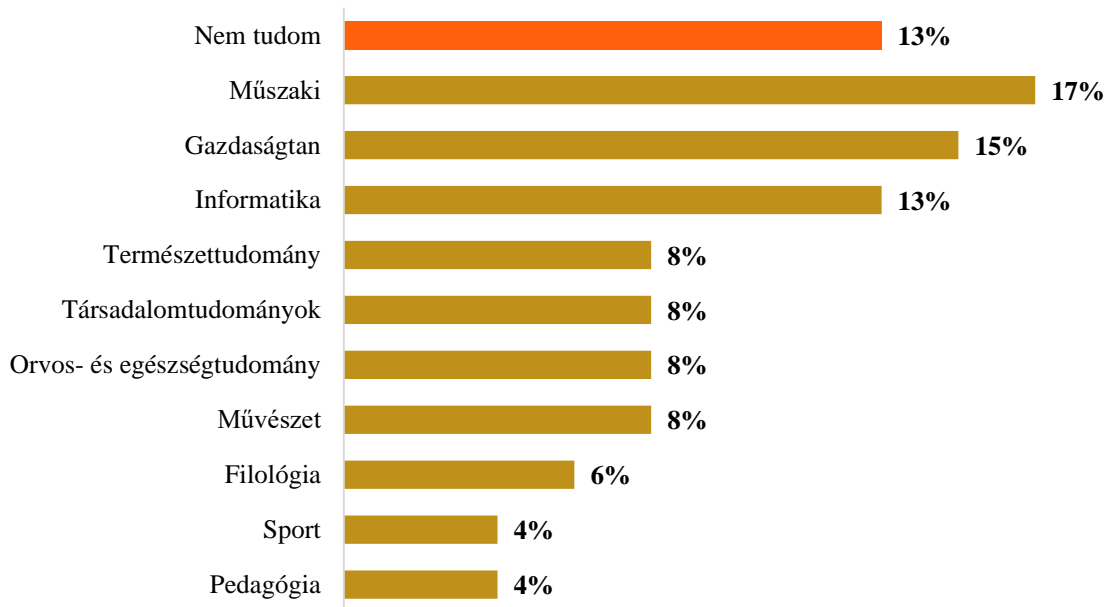

11. ábra: Egyetemi továbbtanulásra választott városok eloszlása (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Külföldi egyetem

Azon tanulók közül, akik külföldi egyetemen szeretnék folytatni felsőoktatási tanulmányaikat (53 fő), a legtöbben műszaki jellegű szakot választanának (17%), ezt követi a gazdaságtan (15%) és informatika (13,21%), majd hasonlóan a hazai mintához, leszakadva következnek a további szakterületek: természettudományok, társadalomtudományok, orvos- és egészségtudomány, művészet (7,55%), majd a filológia (5,66%), sport és pedagógia (3,77%).

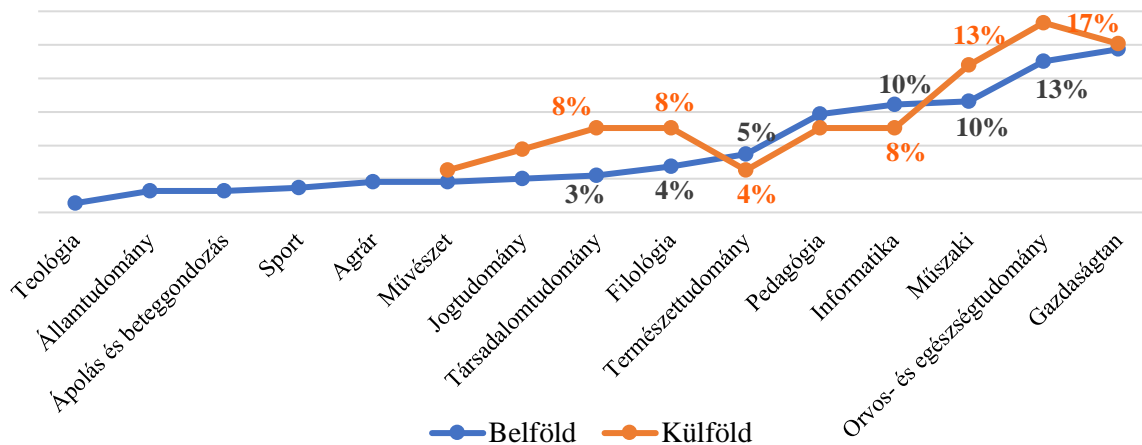
Hasonlóan a hazai egyetemet választottak tendenciájához, ebben az esetben is van 13,21%, aki nem tudja, hogy milyen szakon szeretne tanulni.

12. ábra: A tanulók szakválasztási preferenciái külföldi egyetemeken (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

A külföldön továbbtanulni szándékozók kétharmada Magyarországot jelölte meg (41 fő), és akik a várost is megnevezték, azok Budapesten tanulnának (23 fő). Ezt követi Nyíregyháza, Szeged és Győr. Más választott országok: Anglia, Svédország, Dánia és az Amerikai Egyesült Államok.

Ha összehasonlítjuk a hazai és külföldi egyetemre készülő szándékokat, azt láthatjuk, hogy a műszaki szakok tekintetében a legnagyobb az eltérés (7%), eszerint a diákok szívesebben tanulnak mérnöki szakmát külföldön, mint itthon. A második legnagyobb különbség az orvosi és egészségügyi képzés esetében van, de ez már a hazai oktatás javára (6%), ahogy a pedagógiai szakok is inkább itthon tartják a fiatalokat (5%). Alacsonyabb arányban tanulnának itthon művészetet (5%), informatikát és társadalomtudományt a mostani végzősök (~4%). A gazdasági szak, a sport és filológia tekintetében nem mérvadó a különbség, valamint jogtudományt, agrárszakot, ápolás és beteggondozást, államtudományt és teológiát csak itthoni egyetemre készüők választottak.

13. ábra: A hazai és külföldi szakválasztási preferenciák összehasonlítása (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Posztlíceum⁵

A továbbtanulni szándékozók közül 23 fő posztlíceumi képzésben szerezne képesítést magának, akik abszolút többségben (~70%) egészségügy asszisztensnek tanulnának, ezt követi a gazdasági irányú képzettség, valamint a rendőrségi és tűzoltósági iskola. Ennél a továbbtanulási formánál a tanulók otthoni városban vagy ahhoz közeli nagyobb városban szándékoznak továbbtanulni. A legkedveltebb város Székelyudvarhely az Egészségügyi Posztlíceum miatt. Más megnevezett városok: Sepsiszentgyörgy, Marosvásárhely, Brassó, Bukarest, Kolozsvár, Csíkszereda, Nagyvárada és Câmpina.

Hazai tanfolyam

A diákok közül 25 személy valamilyen hazai tanfolyamon tanulna mesterséget, azonban ebből több mint egyharmada (36%) még nem tudja, hogy pontosan mi lenne az. A legkedveltebbek a szépségiparhoz kapcsoló szakmák, mint a fodrász, kozmetikus vagy manikűrös. A diákok még tanulnának gasztronómiai szakterületen (cukrász, szakács), gazdaságin (könyvelés) és idegen nyelvet, vagy szakmunkásnak (vízvezeték-szerelő).

A posztlíceumi továbbtanulókhoz hasonlóan a fiatalok ez esetben is otthon, vagy ahhoz közeli nagyobb városban végeznék el a tervezett tanfolyamot.

⁵ Kétéves állami szakképzés

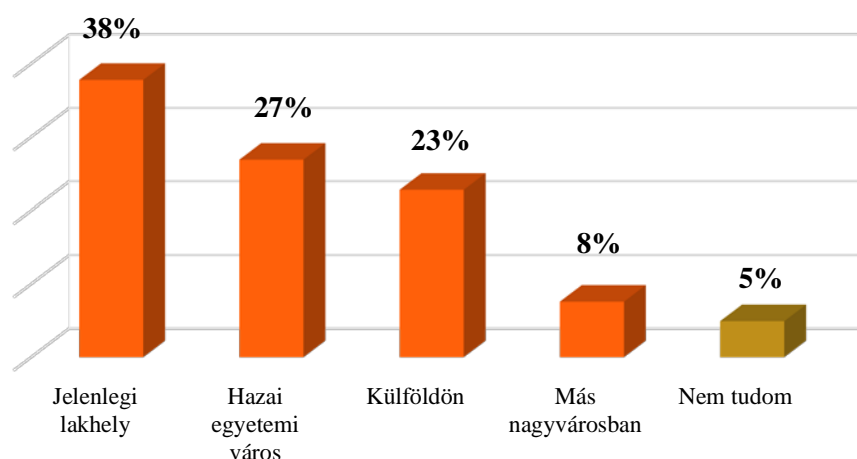
Külföldi tanfolyam

A külföldi tanfolyamon szakmát tanulni tervező 23 főből közel fele még nem tudja, hogy pontosan mi lenne az, ami érdekelné. Az itthon maradottakhoz hasonlóan itt is a szépségipar a legnépszerűbb, de ugyanennyire kedvelt az idegen nyelv, melyet a gasztronómia és vendéglátás követ. A diákok egy része azért menne külföldre tanulni, hogy preparátor, légiutas-kísérő, gazdasági szakember vagy mechanikai szakmunkás váljon belőle.

A legtöbbször megjelölt ország Magyarország (Budapest), néhányan említették még Angliát, Hollandiát, Németországot vagy Svájcot is. Egynegyedük még nem tudja, hogy külföldön pontosan hol képezné tovább magát.

Munkavállalás helye, ideje és területe

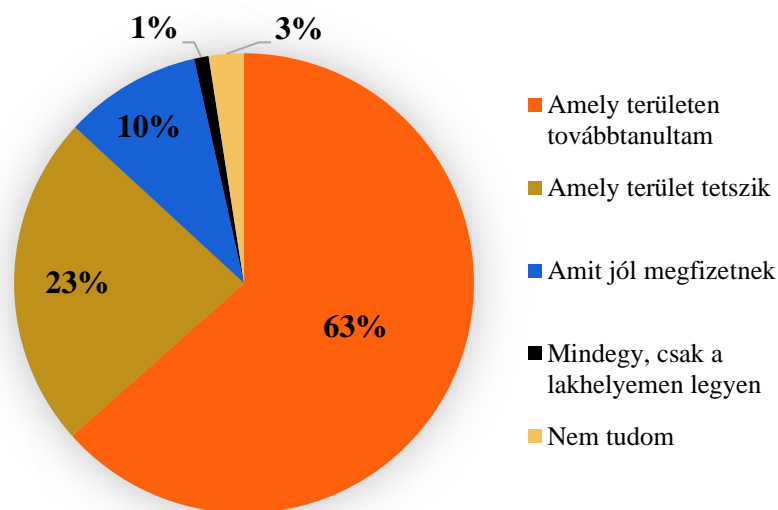
A továbbtanulást tervező diákok közül a legtöbben (38%) azt tervezik, hogy jelenlegi lakhelyükön vagy annak környékén keresnek majd munkát. Több mint egyharmaduk viszont abban a városban szándékozik maradni, ahol a felsőfokú tanulmányait tervezi elvégezni. Mivel ezen diákoknak egyötöde eleve külföldön tervezi a továbbtanulást, ők így a külföldi munkavállalókhoz sorolódnak, ami közel egynegyedét teszi ki a most érettségi vizsga előtt álló diákoknak. 8%-uk egy itthoni nagyvárosban képzelel el, hogy munkát keres magának és 5% azok aránya, akiknek még nincs ilyen irányú elképzelése.

14. ábra: Az első munkahely tervezett helyszíne (%)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Az egyetemi oklevél vagy egyéb képesítés megszerzése után a diákok közel háromnegyede rögtön munkába is állna, míg kevesebb mint egynegyedük csak egy-két éven belül tervezi ezt, míg négy százalék még nem tudja, hogy mikor lesz az első diplomával megszerzett állása.

A diákok közel kétharmada azon a területen dolgozna a legszívesebben, amely területen továbbtanult és képezte magát (63,45%). Kevesebb mint egynegyedük azon a területen szeretne dolgozni, amely közel áll hozzá, még akkor is, ha pontosan nem arra szakosodott (23,41%). Közel egytizedük a bérezést tartja szem előtt és olyan munkát választana, amit jól megfizetnek (9,65%). Egy százalék az, aki kategorikusan ragaszkodik a lakhelyéhez, ez az elsődleges szempont a munkavállalást illetően, és 2,46% még nem tudja.

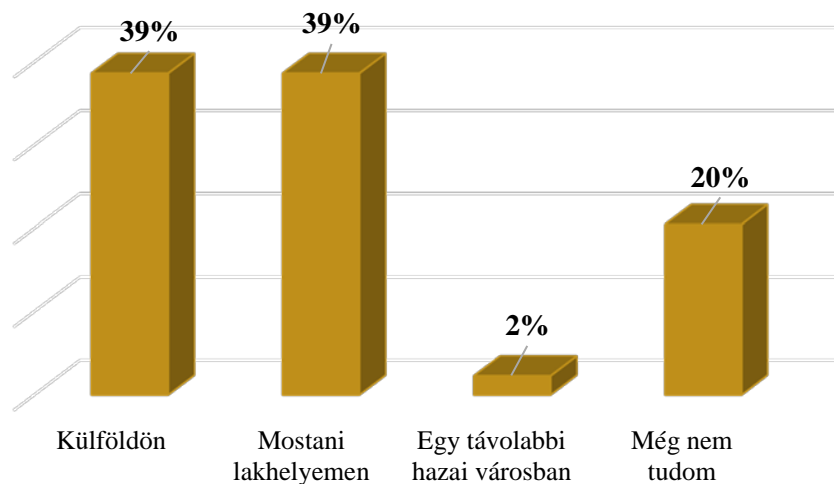

15. ábra: A munkaterület választásának szempontjai egyetem/más képzés után (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

6.4. MUNKÁBA ÁLLÁS RÖGTÖN AZ ÉRETTSÉGI UTÁN

A 44 tanulóból, akik nem szándékoznak további tanulmányokat végezni az érettségi vizsga letétele után, 56% tervezi, hogy rögtön munkába is állna, kevesebb mint egyötödük egy-két éven belül vállalna munkát és egynegyedük még nem tervezi a munkavállalás időpontját.

Hasonló arányban vannak azok a diákok, akik itthon, mostani lakhelyükön fognak munkát keresni, valamint azok, akik külföldre készülnek az érettségi után és csupán 2% az, aki nem mostani lakhelyén, hanem itthon, de egy másik városba költözne. Egyötödének még nincs a munkavégzés helyére vonatkozóan elképzelése.

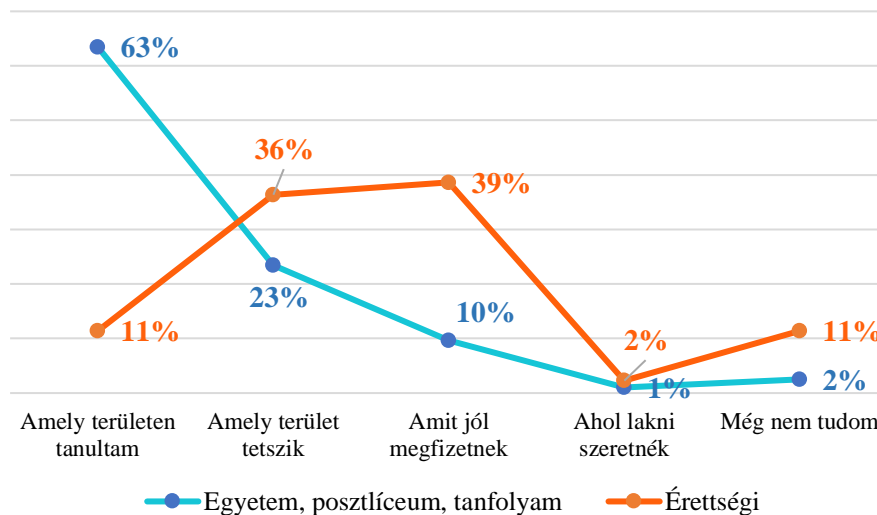

16. ábra: A munkába állás helyszíne azok esetében, akik nem tanulnak tovább érettségi után (%)

Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Az érettségi oklevéllel munkát kereső diákoknál legnagyobb arányban a fizetés mértéke a mérvadó, tehát közel 39%-uk a bérezés mértékét veszi figyelembe a munkahely kiválasztásánál; 36% szeretne olyan területen dolgozni, amely tetszik neki és közel áll hozzá, még akkor is, ha nem arra szakosodott; több mint egytizedük az, akiknek a középiskolai tanulmányok ebben meghatározó (11%); és ugyancsak ilyen arányban vannak azok, akik még nem tudják.

Összehasonlítva azokat a diákokat, akik folytatni kívánják tanulmányaikat, szemben azokkal, akik nem, az látszik, hogy a továbbtanulók sokkal nagyobb eséllyel választanak olyan munkaterületet, amelyért „megdolgoztak” és szakterületüknek tudják, és sokkal kisebb mértékben számít a fizetés. Ennek oka lehet, hogy a magasabb képzettség már eleve egy magasabb bérszintet biztosít, tehát az nem kell, hogy külön szempont legyen a munkahely kiválasztásakor.

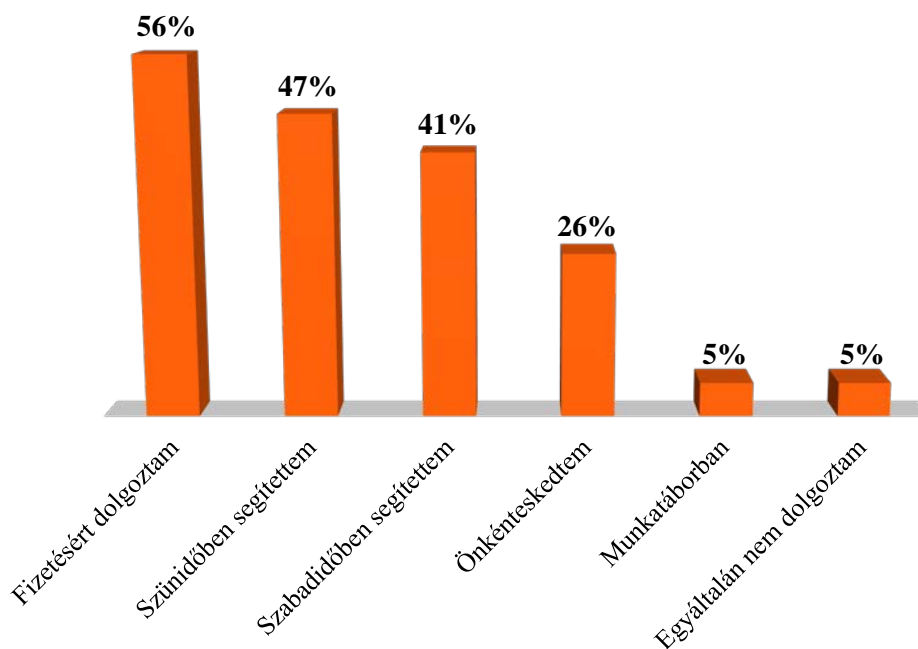

17. ábra: Munkahely-választási preferenciák összehasonlítása (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgoása alapján

7. MUNKÁHOZ VALÓ VISZONYULÁS

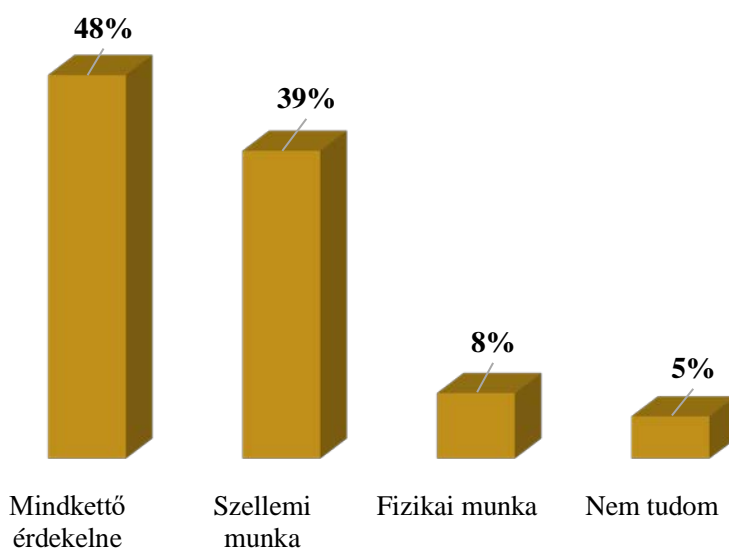
Kérdőívünkben arra is rákérdeztünk, hogy a fiatalok végeztek-e már bármilyen munkát, akár juttatásért, akár önszorgalomból. A felsorolt munkavégzési formákból többet megjelölhettek. A diákokból 264 fő egyféle munkát végzett, 101-en voltak azok, akik kétféle tevékenységet is megjelöltek, 81 fő három választ is megjelölt és 56 személy négy vagy annál többféle formában próbálta ki már magát „dolgozóként”.

A válaszadó tanulók számára nem idegen a munka, hiszen több mint fele már dolgozott bedolgozói státuszban, amelyért fizetést kapott; közel fele szünetidőben segített a szülőknek/nagyszülőknek; egy kevéssel kisebb azok aránya, akik szabadidejükben folyamatosan segítenek a ház körüli munkákban; több mint egynegyedük végzett önkéntes munkát; 5%-uk volt már munkatáborban és csupán 5% azok aránya, akik egyáltalán nem dolgoztak.

18. ábra: Esetleges munkavégzés formái az érettségi előtti időszakban a diákok körében (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

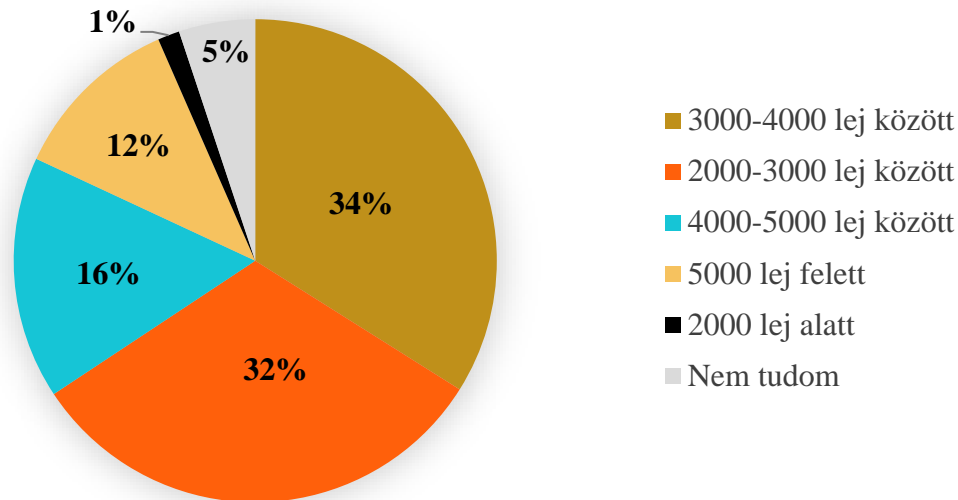
A diákok nem zárkoznak el attól, hogy fizikai munkát végezzenek, hiszen arra a kérdésre, hogy milyen típusú munkát végeznének szívesebben, közel fele azt válaszolta, hogy mindkettő érdekli őket, 39% az, aki csak szellemi munkában érdekelt, 8% csak kimondottan fizikai munkásként dolgozna, 5% pedig nem válaszolt.

19. ábra: A fizikai és szellemi munka preferáltságának megoszlása (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Az elvárt jövedelem

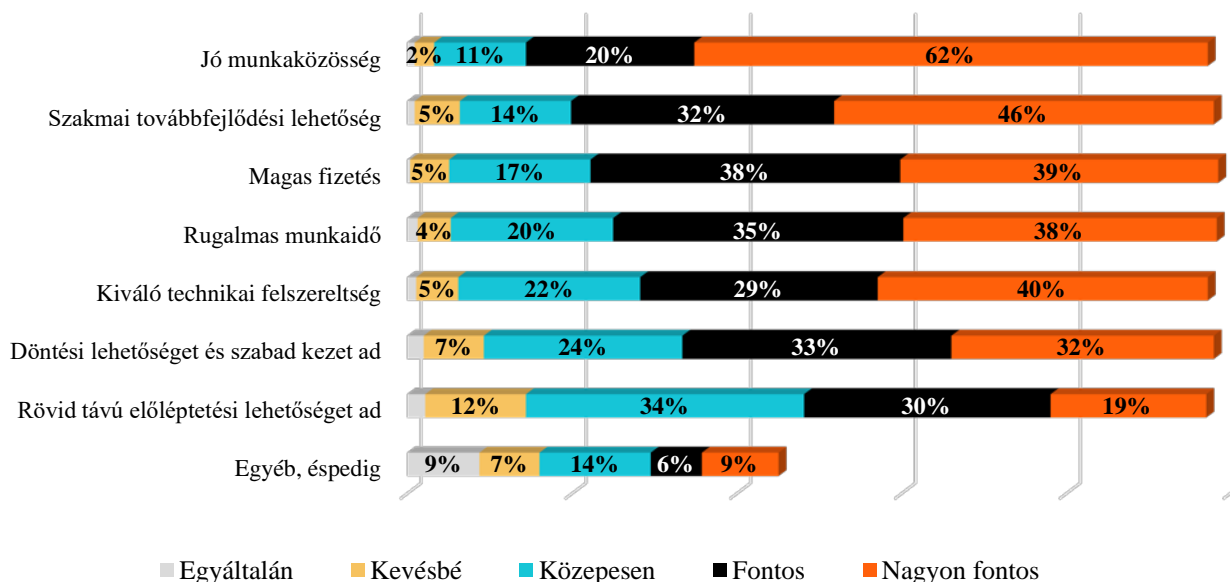
A diákok legnagyobb részére 3000 és 4000 lej közé tehető az a fizetés, amiért úgy érzi, hogy érdemes dolgozni (34%), de van 16%, akinek csak egy ennél 1000 lejjel nagyobb bérezés érné meg és 12% 5000 lej fölötti fizetésben gondolkodik. Közel egyharmaduk 2-3000 lej közti jövedelemmel is megelégedne, és 1% érné be 2000 lej alatt.

20. ábra: A jövőbeli jövedelem mértékére vonatkozó elvárások az érettségizők esetében (%)

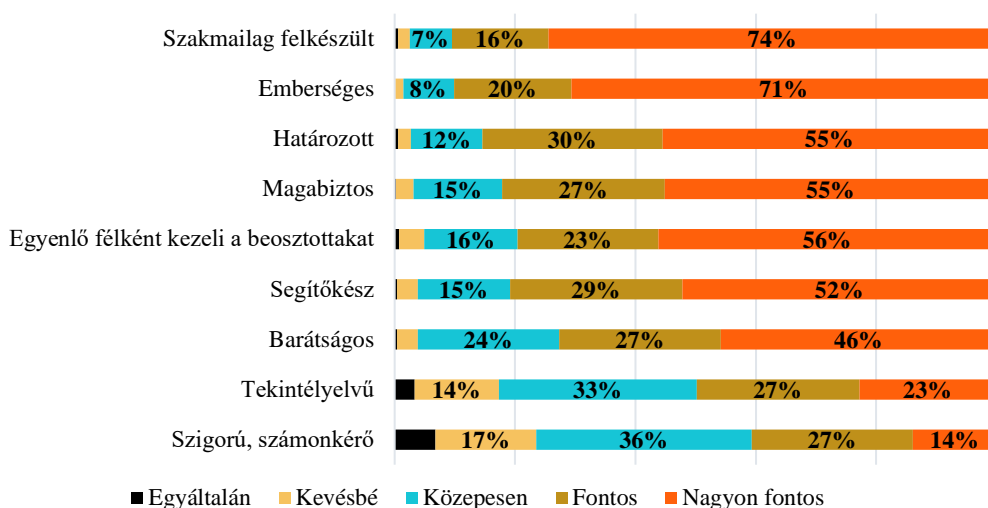
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

A tanulókat arról is megkérdeztük, hogy számukra melyek egy jó munkahely jellemzői, azaz az egyes tényezők mennyire játszanak szerepet ebben (1 – egyáltalán nem fontos, 5 – nagyon fontos). E szerint 4,45-ös átlaggal a jó munkaközösség nyom a legtöbbet a latba, melyet a szakmai fejlődési lehetőség követ 4,19-el. A magas fizetés (4,11) a harmadik helyen végzett a diákok megítélése szerint. Ugyancsak 4-es felett átlagot kapott a rugalmas munkaidő (4,06) és a kiváló technikai felszereltség (4,04). A szabad kéz és döntési lehetőség (3,86), valamint a rövid távú előléptetési lehetőség van átlag fölött (3,52), egyéb tényezők közepesen (3,00) számítanak.

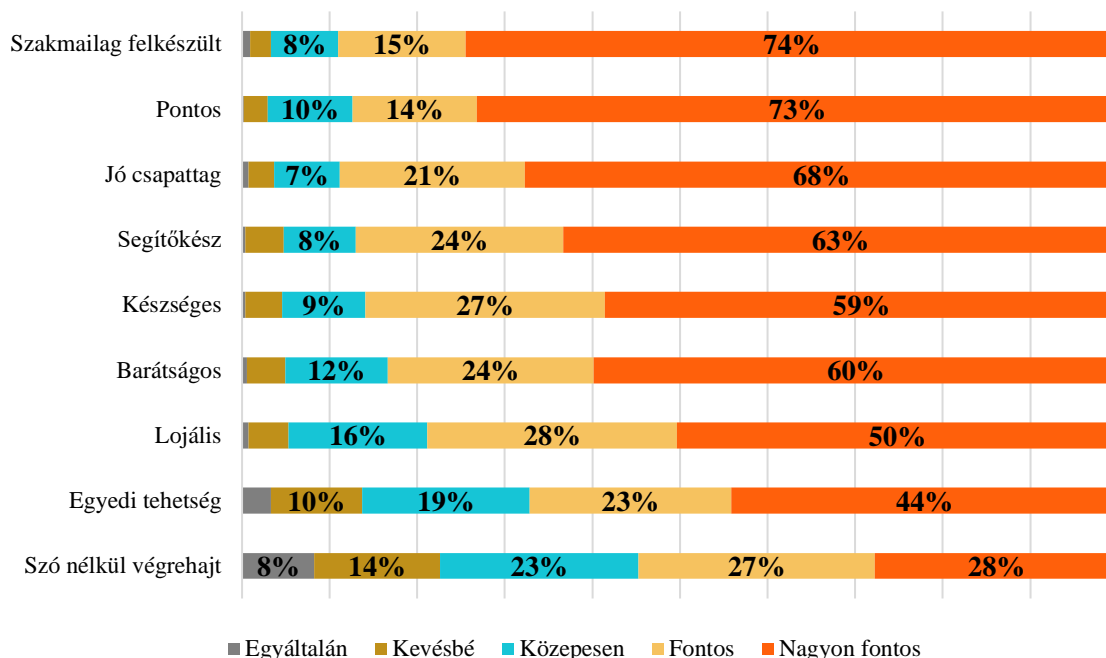
21. ábra: A jó munkahely ismérvei (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

A jó munkahely jellemzői mellett, a jó főnök tulajdonságaira is rákérdeztünk (1 – egyáltalán nem fontos, 5 – nagyon fontos). A diákoknak a jövőbeli főnökükkel szembeni legfontosabb elvárása a szakmai felkészültség (4,61), melyet szorosan az emberségesség követ (4,59). A harmadik elvárt tulajdonság a határozottság (4,37) és magabiztosság (4,33). Ugyancsak fontos, hogy a főnök egyenlő félként kezelje a beosztottakat (4,30) és legyen segítőkész (4,28), továbbá barátságos (4,14). Az, hogy tekintélyelvű legyen (3,52) vagy szigorú és számonkérő, inkább csak közepesen fontos (3,24).

22. ábra: A jó főnök jellemzői (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

Ha egy jó beosztott, illetve alkalmazott tulajdonságait vizsgáljuk, itt is első helyen szerepel a szakmai felkészültség (4,59), melyet szorosan a pontosság követ (4,57), valamint a jó együttműködés a munkaközösséggel (4,52). Ugyancsak nagyon fontos a segítőkészség (4,45), a készségesség (4,39), a barátságosság (4,37), a lojalitás (4,23). Ami kevésbé számít az előző tulajdonságokhoz képest: hogy valaki egyedi tehetség legyen (3,94) vagy hogy szó nélkül végrehajtsa az utasításokat (3,51).

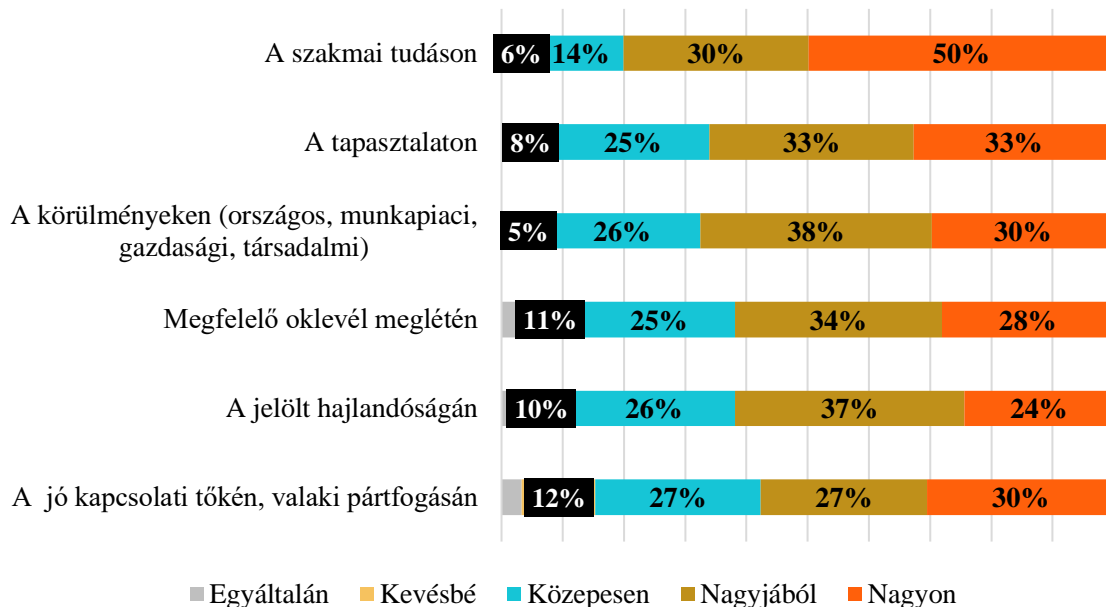

23. ábra: A jó beosztott/alkalmazott legfőbb jellemzői (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

A jó főnök, a jó munkahely, a jó beosztott után arra kérdeztünk rá, hogy mi szükséges, illetve milyen tényezőkön múlik a jó munkahely megszerzése (1 – egyáltalán nem fontos, 5 – nagyon fontos).

A válaszadók szerint egy jó munkahely megszerzéséhez a legfontosabb tényező a szakmai tudás, mely inkább a nagyjából fontos értékelést közelíti a 4,23-as átlagával. A második faktor a tapasztalat (3,89), mellyel szinte megegyező az országos, munkapiaci, gazdasági, társadalmi körülmények (3,88). A diákok szerint egy megfelelő diploma szinte csak közepesen segít a jó állás megtalálásban (3,74), ahogy a jelölt hajlandósága is (3,73). A megkérdezettek a kapcsolati tőkét tartják a legkevésbé meghatározónak a felsoroltak közül (3,69).

Arra a kérdésre, hogy milyen az a főnök, amelyet a fiatalok nem szeretnének maguknak, a diákok saját szavaikkal írhatták le a választ. E szerint a legtöbben lenéző és lekezelő főnököt nem szeretnének, vagy olyat, aki beképzelt és öntelt, szakmailag nem felkészült, vagy inkompetens, agresszív, igazságtalan, folyamatosan kritizáló, pénzcentrikus, tekintélyelvű, robotként bánik az alkalmazottakkal, nem fizet érdem szerint, vagy nem becsüli meg a dolgozókat.

24. ábra: A jó munkahely megszerzésének feltételei (%)
 Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

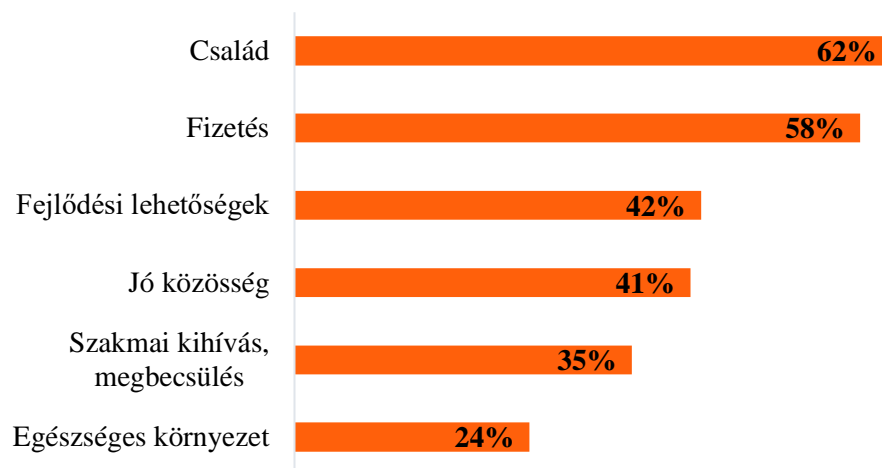
A diákok egy nyílt kérdésre válaszolva fejthették ki, hogy milyen munkahelyet nem szeretnének maguknak. Eszerint a legtöbben fizikai, illetve gyári munkát nem szeretnének végezni. Ezt követik azok, akik nem szeretnének alacsony, vagy nem a munkával arányos bérezést kapni, harmadikként említették a mezőgazdasági munkát. A diákok nem szeretnének olyan munkahelyet, ahol rossz a munkaközösség, nem becsülik meg őket, vagy nem lehetnek önállóak. Ugyanígy tartanak a rossz munkaprogramtól, a sok túlórától vagy a rugalmatlan munkaidőtől, a monoton munkavégzéstől és a sok egy helyben üléstől. A diákok nem szeretnének olyan munkát végezni, amit nem kedvelnek, vagy nem jók benne. A munkahely ne legyen stresszes, vagy olyan, ahová nem szívesen mennek be dolgozni.

A legtöbbet említett szakma, amit a diákok nem választanának: pedagógus, orvos, irodai munkás, bankár, ügyvéd, kórházi alkalmazott, varrónő, takarító, utcaseprő, hulladékkezelő, építőmunkás, bányász vagy közmunkás.

A következőkben arról kérdeztük a diákokat, hogy melyek azok a tényezők, melyek rábírnák őket arra, hogy a jelenlegi lakhelyükön vagy annak környékén vállaljanak munkát.

A válaszadók a hat megadott válaszlehetőségből többet is megjelölhettek. A legtöbben csupán egy tényezőt jelöltek meg (182 fő), két faktort tartott fontosnak 101 válaszadó, kevesebben voltak azok, akik három komponenst láttak relevánsnak az otthon maradás tekintetében (74 fő) és 108 fő négy-öt tényezőt is bejelölt.

Ebben az esetben a legnagyobb befolyása a családnak van, melyet a válaszadók 62%-a választott. A második legfontosabb faktor a fizetés (58%). A harmadik és a negyedik komponens közel egyformán volt meghatározó, azaz, hogy legyenek fejlődési lehetőségek (42%) és legyen jó közösség (41%). A szakmai kihívás és megbecsültség több mint egyharmadukat tartaná jelenlegi lakhelyén (35%), egynegyedüket az egészséges környezet (25%). Három fő azt válaszolta, semmilyen feltétel nem tartaná őket itthon.

25. ábra: Az itthon maradást leginkább befolyásoló tényezők (%)
Forrás: saját szerkesztés, a kérdőívek feldolgozása alapján

ÖSSZEGZÉS, KÖVETKEZTETÉSEK

A kutatás eredményeképpen az alábbi fontosabb következtetésekre jutottunk:

1. Az érettségi felkészítőn részt vevő diákok közel háromnegyede a továbbtanulás feltételeként értékelte az érettségi oklevelet, alig 6%-uk nevezte presztízserőnek ezt a vizsgát. Ez azt jelenti, hogy az érettségi sokat veszített a morális presztízserőéből, egyre inkább egy érvényesülési eszközként definiálják a diákok.
2. A diákok elég lehangoló értékelést adtak a középiskolai oktatás minőségéről, hiszen az 1-től 10-ig skálán átlagosan 5,75-re értékelték megszerzett tudásuk használhatóságát a munkaerőpiacon.
3. A diákok a pályaválasztásban alig kapnak szakmai segítséget. Kifejezetten pályaválasztási tanácsadón 7%-uk vett részt, a tanárok a végzetek alig 10%-ának a pályáját egyengették. Egynegyedüket a szülők segítik ebben a döntésben, azonban 44%-uk teljesen saját magára hagyatkozva kell döntsön a jövőjéről. Ez a jelenlegi oktatási rendszer nagy felelőtlensége.
4. A jelenlegi diákok közel felének nincs példaképe, ugyanakkor alig egyharmaduknak a szüleik jelentik a példaképet. Ez a jelenlegi társadalom kritikája is, ahol nincsenek olyan személyiségek, akiket a fiatalok követni tudnának.
5. A szülői példakép arányával megegyező a szülők foglalkozásának követési aránya is: a diákok kétharmada teljesen más szakmát választana, mint amiben a szüleik dolgoznak.
6. A felkészítőn részt vevő diákok közel 90%-a tovább szeretne tanulni. Ez a továbbtanulási hajlandóság egybeesik a diákok által az érettségi oklevélnek tulajdonított legfontosabb szereppel, miszerint az érettségi oklevél megszerzésének elsőrendű motivációja, hogy ennek a megléte feltétele a legtöbb továbbtanulási formának.
7. A továbbtanulni szándékozók háromnegyede hazai egyetemet választana, alig haladja meg a 10%-ot a külföldön tanulni vágyók aránya. Ez a székelyföldi fiatalok alacsony mobilitási készségét bizonyítja.
8. A hazai egyetemi városok közül messze Kolozsvár vezet, a székelyföldi városok mind 3% alatt vannak. Ez azt jelenti, hogy a székelyföldi felsőoktatási intézményeknek nem sikerült felnőniük olyan szakmai szintre, amely le tudná győzni a nagy presztízssű régi egyetemeket, valamint a nagyvárosi egyetemi lét vonzását.

9. Az egyetemi szakok közül még mindig a gazdasági jellegű képzések vannak az első helyen, a műszaki képzés alig éri el a 10%-ot. Érettségi előtt a továbbtanulni vágyó diákok 15%-a még mindig nem tudja, hogy hová felvételizne – ez szintén a pályaválasztási tanácsadói tevékenység hiányosságait hangsúlyozza.
10. A külföldi egyetemet választók kétharmada magyarországi egyetemre menne, ami a gyenge nyelvtudásnak is lehet a következménye.
11. A továbbtanulást választó diákok alig egyharmada szeretne a jelenlegi lakhelyén dolgozni, azonban ugyancsak egyharmad azok aránya, akik már most úgy érzik, hogy az egyetemet adó városban szeretnék majd folytatni a munkájukat is. Ez az arány is mutatja, hogy mennyire fontos egy felsőoktatási intézmény jelenléte egy városban az értelmiség megtartása érdekében, illetve egy riasztó szám is arra vonatkozóan, hogy milyen mértékben hagyják el Székelyföldet az egyetemet végzett fiatalok.
12. A továbbtanuláson nem gondolkodók közel 40%-a az érettségi után külföldön keresne munkát, ugyanakkora azok aránya, akik a mostani lakhelyükön keresnének munkahelyet. A 40%-os külföldi munkavállalói arány jól magyarázza a Székelyföldet jelenleg sújtó kétkezi munkaerő hiányát.
13. A diákok döntő többsége már dolgozott az érettségit megelőző időszakban, alig 5%-uk válaszolta azt, hogy még nem találkozott munkával. A válaszadók több mint fele már pénzért is dolgozott, közel fele a vakációkban segített a szüleinek, nagyszüleinek. Ez egy fontos szám a mai 18 éves korosztályra vonatkozóan, miszerint szinte senkinek sem idegen a munka, ez pedig nagymértékben megszabja a munkához való jövőbeli viszonyulásukat.
14. A fizikai munka elutasítása nem jelentős a megkérdezettek körében, a diákok közel felét mind a szellemi, mind a fizikai munka érdekli. Azonban hosszú távon csak fizikai munkát a válaszadók 8%-a választana, 40%-uk szívesebben végezne csak szellemi munkát.
15. Az elvárt jövedelem tekintetében a jelenlegi 18 éves korosztály közel kétharmada a nettó 3000 lej körüli összeget érzi elfogadhatónak. 2000 lej alatti összegért a válaszadók alig 1%-a állna munkába, ami azért sokatmondó szám, mivel a munkaadók nagy része minimálbért kínál a fiataloknak. A válaszokból kitűnik, hogy a minimálbér elutasításának egyenes következménye a külföldi munkavállalás, hiszen a nyugati országokban kapható 1000 euróhoz közeli bér közelíti meg leginkább a diákok jövedelmi elvárásait.

16. A jó munkahely ismérvei közül a jó munkaközösség vezet, ami önmagában a külföldi munkavállalás ellen szól. Azonban a megfelelő nagyságú fizetés is jóval az átlag fölötti súllyal van jelen. A helyi vállalatok számára fontos üzenet, hogy a mai fiatalság fontosnak ítéli meg a munkahelyek esetében a fejlődési lehetőséget és a rugalmas munkaidőt.
17. A megkérdezett diákok számára a jó főnök szakmailag felkészült, emberséges, határozott és magabiztos. Ez is fontos üzenetként értelmezhető a székelyföldi vállalkozások számára, miszerint úgy lehet a munkaerőt megtartani, ha olyan vezetőket választunk és készítünk fel a vállalkozás élére, akik értik a szakmájukat.
18. A jó beosztott ismérvei közül is a szakmai felkészültség az első, amit a pontosság, valamint az együttműködési hajlandóság követ. Az egyedi tehetség jelenléte, illetve a végrehajtói típus átlag alatti értékeket értek el. Ez mind az irányba mutat, hogy a mai 18 éves generáció számára egyre jobban felértékelődik a szakmai tudás, hiszen csak ennek birtokában lehet eredményeket elérni úgy vezetőként, mint beosztottként.
19. Egy jó munkahely megszerzésének feltételei között is első helyen szerepel a szakmai tudás, ezt követi a tapasztalat. Egy megfelelő diploma csak közepes szinten segít a munkahely megszerzésében, ugyanakkor a kapcsolati tőke átlag alatti eredményt ért el a válaszadók között. Ez is bizonyítja, hogy egy tudásalapú társadalom van kialakulóban, amelyben sokkal fontosabb az, hogy milyen ismeretanyag van az emberek fejében, mint az, hogy ki kinek az ismerőse, rokona, barátja.
20. A megkérdezett diákok számára a legfontosabb itthon tartó tényező a család, amelyet a fizetés mértéke követ, de fontosak a fejlődési lehetőségek és a jó közösség megléte is. Az egyre jobban kitolódó családalapítási idő, illetve a nyugati országokban elérhető magasabb jövedelmek együttesen hatnak az irányba, hogy egyre többen választanak a szülőhelyüktől távol eső munkalehetőségeket.

Sok fontos választ és egyben üzenetet is kaptunk a felkészítőn részt vevő diákoktól mind az oktatási rendszerre, mind a vállalkozói szférára vonatkozóan. Ezek közül talán a két legfontosabb: egyrészt egyre nagyobb problémát jelent az iskolai pályaorientációs tanácsadás hiánya, másrészt a mai fiatalok szeretnék dolgozni, de a minimálbérhez közeli fizetésekkel lehetetlen itthon tartani őket.

KÉRDŐÍV

Az érettségi vizsgára készülő diákok munkaerőpiaci attitűdjei

Kedves Tanuló!

Az alábbi kérdőívvel a munkavállalói terveidről szeretnénk kérdezni. A kérdőív kitöltése önkéntes és névtelen. Együttműködésed köszönjük!

1. **Melyik városban jársz érettségi felkészítőre?** (Felsorolni a városokat, a legördülő nevekből választ!)
 - a) _____
 - b) _____
2. **Melyik iskolában tanulsz?**
3. **Milyen szakon tanulsz?**
4. **Nemed:** a) fiú b) lány
5. **Állandó lakhelyed:** a) város..... b) vidék:.....
6. **Véleményed szerint, mihez segít hozzá az érettségi oklevél? (több válasz is adható)**
 - a) Nagyobb fizetéshez
 - b) Jobb munkahelyhez
 - c) Csak így tudok továbbtanulni
 - d) Csak egy papír, csupán presztízs értéke van
 - e) Családi békéhez (a szüleim erőltetik)
 - f) Egyébhez, éspedig
7. **Hogyan értékeled, hogy az eddig megszerzett (szakmai) tudásod elegendő lesz-e a munkavállaláshoz? (1-10-ig skála)**
8. **Kaptál valakitől pályaválasztási tanácsokat? (egy válasz adható)**
 - a) Nem, és még nem is tudom, hogy mit szeretnék a középiskola után
 - b) Nem, magam találtam ki, hogy mit szeretnék a középiskola után
 - c) Igen, legfőképp a szüleim segítettek
 - d) Igen, legfőképp a tanáraink segítettek
 - e) Igen, legfőképp barátaim/ismerőseim segítettek
 - f) Igen, legfőképp szakember segített a választásban
 - g) Más, éspedig
9. **Kit tartasz példaképednek? (egy válasz adható)**
 - a) Édesapádat
 - b) Édesanyádat
 - c) Egyik tanárod
 - d) Barátot
 - e) Egy híres embert, éspedig.....
 - f) Nincs példaképem.
10. **Szüleid foglalkozásához képest, Te is hasonlót, vagy eltérő szakmát/foglalkozást szeretnél magadnak? (egy válasz adható)**
 - a) Szüleimével teljesen megegyező szakmát szeretnék
 - b) Szüleiméhez csak részben hasonló foglalkozást szeretnék

- c) Szüleimétől teljesen eltérő szakmát szeretnék
- d) Még nincs semmilyen konkrét elképzelésem

11. Munkába álláskor legszívesebben milyen formában dolgoznál? (egy válasz adható)

- a) Alkalmazottként
- b) Vállalkozóként
- c) Önfoglalkoztatóként
- d) Egyéb, éspedig ...

12. Milyen közvetlen terved vannak érettségi letétele után a továbbtanulásra és a munkába állásra vonatkozóan? (egy válasz adható)

a) Szeretnék továbbtanulni	d) Nem tudom, még nincsenek ilyen jellegű terveim
b) Szeretnék munkába állni	e) Egyéb.....
c) Szeretnék továbbtanulni és mellette dolgozni	

Ha szeretnél továbbtanulni (12-es kérdés a vagy c válasz) folytasd innen, hanem ugorj a 19-es kérdésre.

13. Milyen tanintézményben szeretnél továbbtanulni? (egy válasz adható)

- a) Posztlíceum
- b) Hazai egyetem
- c) Külföldi egyetem
- d) Hazai tanfolyam, ahol szakmát tanulhatok
- e) Külföldi tanfolyam, ahol szakmát tanulhatok

14. Milyen szakmát szeretnél tanulni?

15. Melyik városban/országban szeretnél továbbtanulni?

16. Hol képzeled el az első, diplomával megszerzett munkahelyed? (egy válasz adható)

- a) Abban a városban, ahol a felsőfokú tanulmányaimat tervezem elvégezni
- b) Itthon, jelenlegi lakhelyem és/vagy a környéken keresek munkát
- c) Más hazai nagyvárosban
- d) Külföldön
- e) Még nem tudom

17. Mikorra tervezed az első teljes munkaidős állásod megszerzését? (egy válasz adható)

a) Rögtön az egyetemi tanulmányok után	c) Még nem tudom
b) Egy-két éven múlva az egyetemi tanulmányok után	d) Máskor, és pedig...

18. Milyen területen dolgoznál a legszívesebben továbbtanulást követően? (egy válasz adható)

- a) Amely területen továbbtanulok, képeztem magam
- b) Amely terület tetszik, közel áll hozzám, még akkor is, ha nem is szakosodtam arra a területre
- c) Amit jól megfizetnek

Ha a 12-es kérdésre az b) választ adtad (érettségi után szeretnél munkába állni) folytasd innen, hanem ugorj az 22-es kérdésre.

19. Mikorra tervezed az első teljes munkaidős állásod megszerzését? (egy válasz adható)

- a) Rögtön érettségi után
- b) Egy-két éven belül
- c) Még nem tudom
- d) Máskor, és pedig.....

20. A középiskola befejezése után, hol szeretnél dolgozni? (egy válasz adható)

- a) Itthon, mostani lakhelyemen, vagy annak közelében keresek munkát
- b) Egy távolabbi hazai városban keresek munkát
- c) Külföldön fogok munkát keresni

21. Milyen területen dolgoznál a legszívesebben a középiskolát követően? (egy válasz adható)

- a) Amely területen a középiskolában tanultam
- b) Amely terület tetszik, közel áll hozzám, még akkor is, ha nem is szakosodtam arra a területre
- c) Amit jól megfizetnek

22. Eddigi életed során végeztél-e bármilyen munkát? (több válasz is adható)

- a. Szünidőben segítettem a szülőknek/nagyszülőknek
- b. Szabadidőben segíték a ház körüli munkákban
- c. Önkénteskedtem/kalákában vettem részt
- d. Munkatáborban vettem részt
- e. Fizetésért dolgoztam bedolgozói státuszban
- f. Egyáltalán nem dolgoztam

23. Melyek számodra egy jó munkahely legfőbb jellemzői? (1-5-ig skála)

- a) magas fizetés
- b) rugalmas munkaidő
- c) kiváló technikai felszereltség
- d) jó munkaközösség
- e) szakmai továbbfejlődési lehetőséget nyújt képzések, szakosodások által
- f) rövidtávú előléptetési lehetőséget ad
- g) döntési lehetőséget és szabadkezet ad
- h) Egyéb, és pedig:

24. Milyen munkahelyet nem szeretnél magadnak?

.....

25. Melyek számodra egy jó főnök/vezető/munkaadó legfőbb jellemzői? (1-5-ig skála)

Segítőképz

Emberséges

Barátságos

Egyenlő félként kezeli a beosztottakat

Tekintélyelvű

Határozott

Magabiztos

Szakmailag felkészült

Egyéb, éspedig...

26. Milyen főnököt nem szeretnél magadnak?

.....

27. Szerinted milyen tényezőkön múlik a jó munkahely megszerzése? (1-5-ig skála)

A körülményeken (országos, munkapiaci, gazdasági, társadalmi)

A tapasztalaton

A szakmai tudáson

A jó kapcsolati tőkén

Hajlandóságomon

Egyéb...

Köszönjük a válaszokat!